

Boom juridisch
Postbus 85576
2508 CG Den Haag
T (070) 330 70 33
E info@bju.nl
I www.boomjuridisch.nl

EstateTip

Review

Afl. 2017-17

3 mei 2017

Spijt van een schenking, na overlijden? HR 24 juni 2016, ECLI:NL:HR:2016:1272

We leven in een tijd dat suikerooms zich niet meer op de partijtjes van neefjes en nichtjes durven te laten zien. De druk wordt immers behoorlijk opgevoerd, en dan hebben we het niet alleen over het successierechtelijke percentage. De ‘jubelton’ is bij binnenkomst al meteen het gesprek van de dag: ‘Oom Ton, u heeft het chequeboek toch wel bij de hand?’ Gelukkig heeft de advocatuur in geval van vermeende vrijgevigheid de werking van artikel 7:176 BW ontdekt: de *omkering van de bewijslast*. Er zal in de wereld van de estate planning dan ook niet snel meer een jubeltonnetje onderhands geschonken worden. Zorg dat u de tekst altijd bij de hand heeft:

‘Indien de schenker feiten stelt waaruit volgt dat de schenking door misbruik van omstandigheden is tot stand gekomen, rust bij een beroep op vernietigbaarheid de bewijslast van het tegendeel op de begiftigde, tenzij van de schenking *een notariële akte* is opgemaakt of deze verdeling van de bewijslast in de gegeven omstandigheden in strijd met de eisen van redelijkheid en billijkheid zou zijn.’
(Curs. SBS)

Nog spannender wordt het overigens als de erfgenamen ‘spijt hebben’ van een *schenking na het overlijden* van de schenker. Dit deed zich onlangs voor bij Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden op 4 april 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:2883. Een man was afhankelijk van een dame die hij in ruim een jaar tijd maar liefst € 160.000 schonk. Ten tijde van de procedure was de man overleden. Het hof merkt daarover op:

‘Weliswaar is juist dat [C] inmiddels is overleden, zodat hij niet meer kan getuigen, maar dat probleem zou bij omkering van de bewijslast op de schouders van haar wederpartij komen te rusten. Het is op zichzelf geen argument voor omkering van de bewijslast, te meer niet omdat het wettelijke regime strekt tot bescherming van de positie van [geïntimeerde].’

Artikel 7:176 BW deed zijn werking en de vernietiging van de schenkingen werd door het hof bekrachtigd. Ter bepaling van de gedachten over het fenomeen ‘misbruik van omstandigheden’ pikken we nog een passage van het hof mee:

‘[appellante] verliest hierbij uit het oog dat het enkele feit dat [C] haar schenkingen wilde doen en daarin zeer volhardend is geweest, niet betekent dat er geen sprake kan zijn van misbruik van omstandigheden. *Waar het om gaat, is dat sprake is van omstandigheden die tot de conclusie leiden dat [appellante] wel degelijk misbruik heeft gemaakt van omstandigheden door de schenkingen aan te nemen.*’ (Curs. SBS)

Maar er is meer als we het hebben over de nieuwe rage rond artikel 7:176 BW. Vorig jaar mocht de Hoge Raad zich uitlaten over deze bijzonder spectaculaire schenkingsregel, en wel in HR 24 juni 2016, ECLI:NL:HR:2016:1272. Ook hier was de schenker al overleden en riep een erfgenaam de betreffende bepaling in.

De Hoge Raad schetst de achtergrond van artikel 7:176 BW:

‘Uit de parlementaire geschiedenis van art. 7:176 BW blijkt dat deze van (thans) art. 150 Rv afwijkende bijzondere regel van bewijslastverdeling in de wet is opgenomen ter versterking van de positie van de schenker. Aan de regel van art. 7:176 BW bestaat geen behoefte indien van de schenking een *notariële* akte is opgemaakt: *in dat geval mag voorshands ervan worden uitgegaan dat de schenker zonder overijling en ongeoorloofde beïnvloeding is te werk gegaan.*

Voorts is in art. 7:176 BW een uitzondering opgenomen voor het geval de in de hoofdregel vervatte verdeling van de bewijslast in de gegeven omstandigheden in strijd met de eisen van redelijkheid en billijkheid zou zijn. Van dit laatste zal de rechter dan wel uitdrukkelijk verantwoording moeten afleggen, ervan uitgaande dat feiten zijn gesteld die deze afwijking van de hoofdregel rechtvaardigen. *Daarbij valt te denken aan het geval dat alleen de schenker over het bewijsmateriaal beschikt of dat zijn betoog zo onwaarschijnlijk is dat voorlopige aanvaarding ervan de wederpartij in een onredelijke bewijspositie zou brengen.* (Vgl. Kamerstukken II, 1981-1982, 17 213, nr. 3, p. 8-9).’ (Curs. SBS)

Om vervolgens de problematiek als volgt in concreto te lijf te gaan:

‘De zuster heeft – als rechtsopvolger onder algemene titel (erfgenaam) van de moeder, en daarmee dus als “schenker” – een beroep gedaan op vernietigbaarheid van schenkingen van de moeder aan de broer. Blijkens de stukken van het geding in feitelijke instanties heeft de zuster feiten en omstandigheden gesteld ter onderbouwing van haar betoog dat de schenkingen (in de vorm van effectentransacties) bij onderhandse akten van 14 december 2004 en 2 maart 2005 (in de processtukken aangeduid als document X4 respectievelijk document X2) door misbruik van omstandigheden tot stand zijn gekomen (zie de conclusie van de plaatsvervangend Procureur-Generaal onder 24). Deze processtukken laten geen andere conclusie toe dan dat de zuster heeft voldaan aan de ingevolge art. 7:176 BW op haar rustende stelplicht.

Bij die stand van zaken had het hof toepassing moeten geven aan art. 7:176 BW door op de broer de bewijslast te leggen dat de schenkingen niet door misbruik van omstandigheden zijn tot stand gekomen, *dan wel door te oordelen dat deze verdeling van de bewijslast in de gegeven omstandigheden in strijd met de eisen van redelijkheid van billijkheid zou zijn. Van dat laatste had het hof dan uitdrukkelijk verantwoording moeten afleggen*, waarbij het hof tevens tot uitdrukking had moeten brengen welke (door de broer gestelde) feiten deze afwijking van de hoofdregel van art. 7:176 BW rechtvaardigen.

Het hof heeft echter noch in zijn tussenarrest noch in zijn eindarrest toepassing gegeven aan art. 7:176 BW. De daarop gerichte klacht van het middel treft derhalve doel.’ (Curs. SBS)

Hierna verwijst de Hoge Raad het geding naar een ander hof.

De clou van de deze week aangestipte arresten spreekt voor zich. Estate planners, en niet alleen de notariële, zullen hameren op het belang van notariële schenkingsakten, met en zonder gejubel.

Tot volgende week!

www.scholsburgerhartSchols.nl www.boomjuridisch.nl

© 2017 Boom juridisch | ScholsBurgerhartSchols

Hoewel de uiterste zorg is besteed aan de inhoud van *EstateTip* Review aanvaarden de uitgever en de redactie geen aansprakelijkheid voor onvolledigheid of onjuistheid.